RUSKI INWALID

No. 247.

NIEDZIELA. 17 Października 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królestwo Polskie. z Warszawy. Wiadomosci Zagraniczne: Prussy. Franciia. Portugaliia. Kurs Petersburski.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 17 *Października*.

Gazeta senacka z dnia 25 września ogłosiła Naywyzszy Ukaz J. C. M. do Ministra skarbu, dnia 16 sierpnia roku t. wydany, w brzmieniu następuiącem:

Na osnowie 71 artykułu Ustawy Kommissyi państwa umorzenia długow, postanowiwszy otworzyć nową pożyczkę czterdziestu milionów rubli srebrną bankową monetą, i utwierdziwszy umowy zawarte z bankierami bracią Berring i komp. w Londynie, oraz Hope i komp. w Amsterdamie, na uskutecznienie tey pożyczki, z opłatą corocznie nieprzerwanych dochodów po pięć od sta, Rozkazuię wam:

1) Summę czterdzieści milionów rubli srebrem wnieść do xięgi długów państwa, do oddziału długów nieterminowych.

2) Wchodzące podług zawartey umowy na rachunek tey pożyczki summy, w miarę ich wpływu, obracać na assygnacye państwa dla ich spalenia.

3) Summę, potrzebną na uskutecznienie nieprzerwanych dochodów, równie i dwa procenta na kapitał umorzenia tey pożyczki, oddzielać corocznie z trzydziestu milionów rubli w ogóle na zniszczenie assygnat przeznaczonych z dochodów dóbr państwa.

4) Opłatę nieprzerwanych dochodów podług umowy na tę pożyczkę od 1go Marca następuiącego 1821 roku, corocznie w dwóch terminach od 1 do 15 marca, i od 1 do 15 września, uskuteczniać z kommissyi państwa umorzenia długów.

KRÓLESTWO POLSKIE.

z Warszawy, 16 *Października*.

Wczoray, w Niedzielę, po nabożeństwie w Kaplicy Dworskiey, bardzo świetne były pokoie u Dworu.

Dnia 14 b. m. woyska wszelkiey broni zebrawszy się na polach za *Warszawą*, odbyły znowu wielki popis z ogniem, pod naczelném dowodztwem Jego Cesarzewicowskiey Mości W.

Xiążęcia *Konstantego*, w obecności Nayiaśnieyszego Pana i Jego Królewicowskiey Mości Xiążęcia Następcy tronu Niderlandzkiego.

Dnia 13 b. m. był wielki bal u JO. Xięcia Namiestnika Królewskiego; — dnia 14, u JW. Senatora Woiewody *Zamoyskiego*, a wczoray dnia 13, u JW. *Nowosilcowa*, Senatora Cesarstwa Rossyyskiego. Wszystkie te trzy bale N. Pan w towarzystwie Jego Królewicowskiey Mości Xiążęcia *Oranii*, obecnością swoią uświetnić raczył.

Przybył do tuteyszey stolicy Hrabia *de la Ferronais*, Poseł Królewsko-Francuzki przy N. Panu.

Seym Królestwa Polskiego.

Posiedzenie dnia 8 Października.

Izba Poselska.

Na dzisieyszém posiedzeniu Izby Poselskiey, wniesiony został do Prawa proiekt *O odstąpieniu własności prywatney z powodu użyteczności publiczney.* Uwiadomiaiąc JW. Marszałek Izbę Poselską o tymże proiekcie, oznaymił, że proiekt ten ograniczaiąc Władze Administracyyne w zaymowaniu prywatnych własności na rzecz publiczną, iest iednym z naychwalebniyszych, i z powodu tego wielbić wypada pieczołowitość Monarchy o zachowanie i liberalne rozszerzenie zasad Ustawy konstytucyyney, którą z dobroci swoiey nam nadał.

JW. Radca Stanu *Netrebski* wprowadzaiąc proiekt powyższy, oświadczył, że troskliwość Izby Poselskiey o rozszerzenie artykułu 27 Ustawy konstytucyyney, wyrażona w petycyiach do tronu na ostatnim Seymie obiawionych, dała powód łaskawemu Monarsze do zalecenia Radzie Stanu wniesienia proiektu uzupełniaiącego wyżey rzeczony artykuł konstytucyi. Rada Stanu zastanowiła się nad sposobem, iakim wywłaszczenie następować powinno, i nad przypadkami, w których ma mieysce. Zasady te umieściła w procedurze cywilney. Gdy atoli dla wiadomych przyczyn procedura wniesioną nie została, uznały Kommissyie za rzecz użyteczną, aby ten przynaymniey wyiątek pod rozpoznanie Izby podanym został w oddzielnym proiekcie. Przyięła ieszcze Rada Stanu w tym proiekcie wszelkie poprawy przez Kommissyie Seymowe proponowane, i tak poprawny proiekt dzisiay do Izby iest wniesionym. Zastanawiał się daley Mówca nad szczególnemi zasadami proiektu, i przeszedł iego przepisy co do ograniczania woli Rządu w nabywaniu własności prywatney, co do form używanych, co do przypadków wynagrodzenia, co do szacunku dóbr i t. d.

Następnie odczytany został proiekt przez JW. Sekretarza Seymowego; poczém przystąpiła Izba do czynienia nad nim uwag i spostrzeżeń.

JW. *Kozłowski*, Deputowany z miasta *Płocka*, oznaymił Izbie, żeby nie obwiniać Kommissyi o to, ieżeli proiekt przedstawiony nie okaże się zupełnie poprawny, gdyż Delegacyia Rady Stanu warunkowo tylko przyięła niektóre poprawy przez Kommissyie Seymowe podawane; iakie zaś było zdanie samychże Kommissyy, o tém przekonać może protokół ich narad. Atoli proiekt ten, mówił daley, iest bardzo poprawny, nie należy go iednak mieszać do procedury cywilney, bo bardziey iest on tylko rozwinięciem kilku artykułów konstytucyi. Kommissyie, dodał, żądały wniesienia tego proiektu raz dla tego, że się przekonały o iego użyteczności, drugi raz dla okazania, ile Kommissyie Seymowe gorliwe są o dobro narodu. Jakie zaś ieszcze są wady w proiekcie, te głosy następne wykażą.

JW. *Jezierski*, Poseł Garwoliński, twierdził, że żądanie ustąpienia rzeczy prywatnego obywatela dla dobra publicznego, z sprawiedliwości wypływa, i zamiarem towarzystwa dowieść się daie; uznał proiekt obecny za odpowiadaiący zamierzonemu celowi w tém, że zaręcza wynagrodzenie za rzecz prywatnemu właścicielowi zaiętą, ale, dodał daley, punkt 7 artykułu 2go mówiący o przeprowadzeniu dróg przez własność prywatnych właścicieli, i zaręczaiący wynagrodzenie właścicielowi w tym tylko razie, gdyby iego szkoda ztąd wynikła równała się czwartey części iego własności całkowitey, iest niesprawiedliwy dla tego, że ubogi, któremuby część gruntu mnieysza od 4tey części zaiętą została, wynagrodzonym nie będzie, Rząd zaś zawsze bardziey własność ubogich iak bogatych na celu mieć powinien. Skończył nareszcie oświadczeniem, iż ieżeli ta zmiana zaprowadzoną zostanie, natenczas będzie za proiektem.

JW. *Szołowski*, Poseł Łęczycki, uznał proiekt za zupełnie korzystny i dzięki tylko złożył N. Panu za to, że tak zbawienny proiekt do Izby wniesionym został.

JW. *Dembowski*, Poseł Kazimierski, otworzył zdanie, że proiekt ten iest rozwinięciem artykułów 26 i 27 Ustawy konstytucyyney; ale w tych dwóch artykułach (mówił) dwa przypadki są zawarte: ieden, w którym zachodzi

odstąpienie własności prywatney na czas wieczysty, a drugi, gdzie mowa iest tylko o odstąpieniu własności na użytek czasowy: proiekt obecny zastanowił się tylko nad pierwszym przypadkiem a nie nad drugim. Daley uznał Mówca, że artykuł 2 w punkcie 5 nie iest dokładny, bo nie obeymuie zupełnie przepisów odstąpienia czasowego; radził więc albo zaprowadzenie nowego proiektu co do odstąpien własności prywatney czasowych, albo poprawienie obecnego. W artykule także 3cim niektóre zmiany przedstawiał.

JW. *Krysiński*, Deputowany Cyrkułu 5 M. S. *Warszawy*, wyraził, że wniesienie proiektu rozbieraiącego artykuł 26 i 27 konstytucyi uważać potrzeba za dogodne i zagradzaiące arbitralności Urzędników Administracyynych. Zwrócił następnie uwagę na punkt 4 artykułu 2go, dla tego, że na Radzie Stanu oświadczono, iż artykuł ten umieszczony był dla zabronienia właścicielom młynów *pływakami* zwanych, którym Administracyia dawniey od brzegów oddalić się kazała, domagania się wynagrodzenia. Mówił, że młyny pływaki powinny bydź pod opieką Rządu, iak każda własność prywatna. Twierdził, że proiekt stanowi tylko na przyszłość a nie mówi o przeszłości, a lubo podług teoryi prawodawstwa prawo nie rozciąga przepisów na przeszłości, iednak gdy w wielu razach miano wzgląd na to położenie i teraz o nim zapomnieć nie należało; wnosił więc, że w punkcie 7 artykułu 2go dodatek umieścić wypada iż każdemu przed wprowadzeniem tego prawa pokrzywdzonemu obywatelowi wolno będzie drogą sądową dochodzić wynagrodzenia. Prócz tych uwag uznał proiekt dogodnym.

JW. Radca Stanu *Woźnicki* odpowiadał na głos Posła Garwolińskiego. Co do punktu 7 Art: 2, mówił, że punkt ten nie iest w swém mieyscu, bo Rząd nie powinien wynagradzać właścicieli za grunta ich na drogi publiczne obrócone, dla tego, że te nie są dla Rządu lecz dla użyteczności publiczney, i że za to każdy obywatel doznaie nawzaiem tego dobrodzieystwa. Nakoniec mówił, że zastrzeżenie to przyięła Rada Stanu na wniosek Kommissyi. Daley odpowiadał na wnioski Posła Kazimierskiego i Deputowanego Warszawskiego. Co do młynarzy, którym Administracyia nakazała usunąć się od brzegów, oznaymił, że krok ten Administracyi był prawny, że przodkowie w osobney konstytucyi wyliczyli rzeki spławne, na których pływaki mieścić się nie mogli; że zaś się po tém młynarze na nich mieścili, nastąpiło to z nadużycia, nie maią oni więc żadnego za sobą prawa, nawet preskrypcyią bronić się nie mogą, bo nie mieli tytułu posiadania. Podatek nareszcie który młynarze płacili, nie uprawniał ich posiadania, bo go płacili od professyi a nie od possessyi.

JW. *Niemoiewski*, Poseł Kaliski, oświadczył się zupełnie za proiektem, uznał go za odpowiadaiący konstytucyi i dobrze zrozumianym życzeniom narodu. Nie był za tém iednego zdania z JW. *Krysińskim*.

JW. *Krysiński* odpowiadał na głos Radcy Stanu *Woźnickiego*, twierdząc, iż konstytucyie dawnieysze o tyle nas tylko obchodzą, o ile zgodne są z naszą obecną konstytucyią, która zapewnia każdemu wszelki rodzay własności. Młyny zatém (dodał) są własnością świętą, którą ulegalizował Rząd, gdy w czasie potrzeb woiennych naywięcey z nich korzystał.

(Dokończenie późniey.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Prussy.

z Berlina, 16 *Października*.

Dzisiay o piątey z południa przybył do stolicy tuteyszey Jego Cesarzewicowska Mość W. X. J. *Mikołay Pawłowicz* z małżonką swoią, ukochaną córką Króla naszego Wielką Xiężną *Alexandrą Teodorowną*. Należyż opisywać tę radość, iaką tak miłych gości przybycie nietylko w Nayiaśnieyszey rodzinie Królewskiey, lecz i w całey stolicy naszey rozlało. Trzy lata iuż upłynęły iakośmy Nayiaśnieyszą naszą Królewnę oglądali. Teraz radość nasza iest podwoioną oglądaiąc ią uszczęśliwioną przez związek małżeński z naylepszym z Xiążąt. Król w towarzystwie Xiążąt i Xiężniczek N. rodziny swoiey z licznym orszakiem znakomitych osob wyieżdżał na spotkanie tych miłych gości do Fridrichsfeld. Nayiaśnieysi podróżni zaięli pokoie przygotowane dla nich w zamku Królewskim. Przy ich wieździe do miasta wszystkie ulicy napełnione były rożnego stanu, płci i wieku osobami. To liczne zgromadzenie się ludu iest nowym a nader widocznym dowodem tego prawdziwego przywiązania, iakiem wierni J. K. M. poddani oddychaią dla całey Jego N. rodziny.

Pozawczora wieczorem przybył tu także Xiąże Królewic Karol po szczęśliwie odbytey podróży do Petersburga i Moskwy.

FRANCYIA.

z Paryża, 7 Października.

Dnia 3 b. m. ciało dyplomatyczne składało powinszowanie N. Panu. Nunciusz Papiezzki *Macchi* powiedział przy tem zdarzeniu co następuie:» To dziecko smutnych pamiątek i nieodżałowaney straty, iest oraz rękoymią pokoiu całey Europy. «Król odpowiedział:« Mocno wierzę że wasi Monarchowie dzielą ze mną radość napełniaiącą serce moie. To wydarzenie iest dla mnie naywiększém dobrodzieystwem opatrzności, a dla Europy rękoymią pokoiu. Polecam to dziecko modłom Oyca Świętego i przyiaźni wszystkich Monarchów Europy.«

Gazety nasze napełnione są adressami przysłanemi z różnych departamentów.

Wybito tu wiele medalow z powodu tak szczęśliwego dla Francyi wydarzenia. Na iednym z tych iest wizerunek *Henryka IV* z nadpisem *Rediivivus* (Odrodzony.)

Lud codzień zgromadza się przed oknami nowourodzonego Xiążęcia i dopotąd nieodchodzi, aż mu niepokażą dziecka przez okno. Zołnierze także przeciągaiący tamtędy zatrzymuią się przed oknami i za ukazaniem Xiążęcia *Bordeaux* witaią go okrzykami radosci.

Xiężna Angulemska w następuiących słowach odezwała się do 12 legionu gwardyi narodowey: »Zesłały nam Nieba ieszcze iednego Francuza, a naszym iest obowiązkiem dać mu wychowanie, dobremu Francuzowi właściwe. Gwardyia narodowa naypierwiey go uyrzała i ona zapewne nad zachowaniem iego naylepiey czuwać będzie«.

Dziennik *Konstytucyionista* czyni uwagę, że od wieku iuż przeszło, Królowie francuzcy nienoszą imienia Henryka, i że to imie dane teraz nowo urodzonemu Xiążęciu iest szczęśliwą dla niego wróżbą. (Należy tu przypomnieć iż ieśli mamy liczyć wszystkich, ktorzy tylko byli koronowani Królowie francuzcy, to *Henryk Bordeaux* niepowinien się z czasem nazywać Henrykiem V; lecz VI. Wiadomo bowiem, że w roku 1431 uznany był i koronowany iako Król francuzki, Xiąże tego imienia syn Króla angielskiego Henryka V-go. Wyzuła go wprawdzie wkrótce z przemocą wziętego tronu *Dziewica Orleańska* i imie iego na zawsze wymazane zostało z rzędu Królów francuzkich; lecz za to Królowie angielscy fundując się na tey okoliczności, aż do czasów *Jerzego* III. nosili tytuł Króla francuzkiego.)

Na kilka dni przed zlężeniem połogu Xiężna *Berry* kazała była przywołać swego akuszera, i te doniego pamiętne wyrzekła słowa: »Wiem ia o tem, że zwyczaynie przy nieszczęśliwych i niebezpiecznych porodzeniach, kosztem dziecięcia ratuią matkę. Gdyby się mnie zdarzyło mieć także niebezpieczny połóg, wiedz o tem iż dziecko, które pod sercem moiém noszę, zawiera w sobie szczęście całey Francyi: gdybyś spostrzegł iakie niebespieczeństwo, nieoszczędzay moiego życia, dla uratowania iego.« — Narodzenie Xiążęcia tego tak wielką i powszechną sprawiło radość, iż iedna znana z rozumu kobieta rzekła: »Xiężna *Berry* nie iednego tylko Xiążęcia *Bordeaux* wydała na świat; lecz oraz wiele roialistów.«

— Hrabia de *Nantouvillet* mianowanym został pierwszym Szambelanem dworu Xiążęcia *Bordeaux*.

Xiąże Talleyrand, który tu był ziechał celem znaydowania się przy połogu Xiężney *Berry*, wyiechał ztąd znowu do maiętnosci swoiey Valençay.

— Król mianował Pana *Lainé* prezesem kommissyi Królewskiey oswiecenia publicznego.

— Winobranie pomyślnie się odbywa w okolicach stolicy tuteyszey i wielką zapowiada obfitość wina.

PORTUGALIIA.

16 *Września*. Trwaią ieszcze dotychczas zamieszania i niełady w Królestwie portugalskiem, sama nawet stolica nieiest od nich wolna. Junta zawiązana pierwiey w Oporto, iuż się przeniosła do Lizbony i ustanowiła tam nowy Rząd, odpowiedni swemu sposobowi myślenia.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	—	rubli as:	—	11 85. k.
Ditto — Ditto stary	—	Ditto	—	11 40 —
Rubel srebrny	—	—	Ditto	— 3 70. —

w PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.